

Beeldenroute

Cultuurmenules voor Groep 8 Schooljaar 2016-2017

Informatie voor de docent

Opzet Cultuurmenules

ERF_CM8

Beste docent,

Leuk dat u binnenkort met de klas te gast bent bij de les Beeldenroute in Voorburg. We gaan allerlei opdrachten doen bij vier verschillende kunstwerken. En dat alles in 90 minuten! In deze handleiding staat in het kort beschreven wat jullie kunnen verwachten tijdens het bezoek. In dit document staan de digitale lessen ter voorbereiding en als verwerkingsmateriaal. Tot ziens bij de beelden!

Het Erfgoedpodium, de educatiegroep en alle vrijwilligers

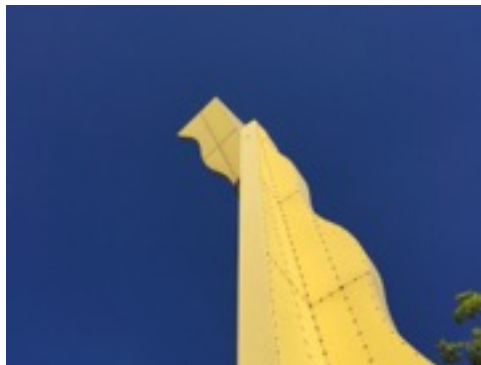
Inleiding en verantwoording

De les Beeldenroute is vanaf schooljaar 2016-2017 toegevoegd aan het Cultuurmenu in Leidschendam-Voorburg. Het Cultuurmenu is een doorgaande leerlijn cultuureducatie voor het basisonderwijs. Leerlingen maken tijdens de acht jaar dat zij op school zitten, kennis met de belangrijke culturele disciplines in hun eigen omgeving: muziek, dans, literatuur, theater, beeldende kunst en cultureel erfgoed. Elke deelnemende instelling is aan een schoolgroep gekoppeld en het aanbod is op het niveau van deze schoolgroep afgestemd.

Het erfgoedpodium krijgt dit schooljaar de groepen 8 op bezoek. De leeftijd van deze kinderen is ongeveer twaalf jaar.

De tussendoelen zijn gebaseerd op het leerplankader Cultuur in de Spiegel. Daarnaast hanteren wij de uitgangspunten geformuleerd in de leerlijn cultureel erfgoed van de SLO. Wij verwerken bij ons educatie-aanbod het competentiemodel mediawijsheid van mediawijzer.net. Daarbij focussen we ons bij deze lessen vooral op het onderdeel communicatie (c1, c2 en c3 uit het model): functionele en aansprekende content creëren.

Praktische informatie

Deze beeldenroute bestaat uit meerdere schrijf, teken en fotografie-opdrachten bij de beelden. Om het bezoek gezellig en vlot te laten verlopen graag aandacht voor het volgende:

- Van zowel leerkracht als begeleiders verwachten een actieve houding;
- De klas op school al in drie groepen verdelen;
- Minimaal drie extra begeleiders vanuit school zodat elke groep één volwassen begeleider heeft;
- Vooraf op school naar het toilet;
- Bij regen is het handig om een aantal paraplu's mee te nemen zodat kinderen min of meer droog kunnen werken aan de opdrachten;
- Elk van de drie groepen neemt een paar smartphones en/of camera's mee voor de foto-opdrachten. Ons advies: 1 device per 3 kinderen;
- Elk van de drie groepen neemt een etui mee met voldoende schrijfpennen en hb-tekenpotloden;

- De kinderen krijgen ter plekke per groepje klemborden, teken/schrijfpapier en overige benodigdheden om de opdrachten te maken;
- De leerlingen maken een aantal opdrachten op papier. Het is handig als de leerkracht een tas meeneemt om de tekeningen en schrijfsels na afloop in te doen;
- Fietsen kunnen bij Station Voorburg gestald worden: Stationsplein, 2275 AZ, Voorburg;
- Benadruk de veiligheid bij de kinderen. We hebben te maken met het verkeer om ons heen;
- De klas wordt centraal ontvangen bij de ingang van Museum Swaensteyn, Herenstraat 101, 2271 CC Voorburg voor de eerst opdracht;
- De drie groepen gaan ieder met hun eigen begeleiders aan de slag met de opdrachten. De totale werktijd bij de beelden is 70 minuten;
- De klas loopt steeds gezamenlijk met leerkracht en begeleiders o.l.v. de educatiemedewerker naar het volgende beeld voor het vervolg van de cultuurmenules. Looptijd van beeld naar beeld is 10 minuten;
- Deze cultuurmenules wordt op twee tijdstippen gegeven: van 9.30 tot 11.00 en van 13.00 tot 14.30;
- Aan het eind van de les worden klemborden en

Lesdoelen

Maak kennis met erfgoed in je eigen omgeving

Bij het samenstellen van het lesprogramma voor groep 8 is gekozen om in te gaan op het thema 'Beeldenroute'.

Het algemene doel van de les is het vergelijken van twee kerken.

Aansluiting kerndoelen

- Kerndoel Nederlands;
- Kerndoel Rekenen;
- Kerndoel Kunstzinnige oriëntatie;

Overige doelen

- Leerdoelen cultureel erfgoed van de SLO;
- Doelen leerplankader van Cultuur in de spiegel (Cultuur met Kwaliteit)

Aansluiting Onderwijstheorieën

Met het lesprogramma spelen we in op het eindadvies van het Platform Onderwijs 2032. Wij ondersteunen betekenisvol onderwijs.

Vakoverstijgende opdrachten vormen de basis voor de erfgoedlessen. Leren in een erfgoedcontext staat centraal.

https://issuu.com/mediamucho/docs/leren_in_een_erfgoedcontext

- Leerlingen werken aan identiteitsvorming en burgerschap door historisch besef van verbondenheid met de eigen omgeving.

Bij het samenstellen van de les hebben wij de vijf gouden regels uit de Wijzer met Erfgoededucatie gehanteerd.

1 Zorg voor een zinvolle beleving

2 Zet met erfgoedlessen aan tot historisch redeneren

3 Goed leren kijken: wat zie je?

4 Laat leerlingen hun waarnemingen onder woorden brengen

5 Heb het lef!

De Voorbereiding

"Een goed begin is het halve werk"

Ter voorbereiding op de les Beeldenroute is er materiaal voor een voorbereidende les. Dit materiaal is beschikbaar gesteld op het wiki platform, een samenwerking van erfgoedpartners in Leidschendam-Voorburg.

http://wiki.toenleidschendam-voorborg.nl/wiki/Beeldenroute_Voorburg

Een filmpje over beelden in de openbare ruimte in Leidschendam-Voorburg en het onderhoud door de Kunstwacht.

<https://vimeo.com/207607098>

Beeldentaal

Dit thema Beeldentaal, is een korte cursus kunstgeschiedenis met lokale beelden. Het is een inleiding in de westerse kunstgeschiedenis. In vogelvlucht passeren we alle belangrijke stromingen, kunstenaars en

Tekenen en Schetsen

Grijstonen arceren en stilleven: Presenteer de instructievideo 'Schetsen met een HB potlood' aan de leerlingen.

Ter ondersteuning is er een instructie (Schetsen HB-potlood) beschikbaar voor de leerlingen. Print deze uit.

<https://vimeo.com/207259755>

Fotograferen

Omdat de leerlingen ook gaan tekenen en fotograferen zijn er diverse instructiefilmpjes.

Pinterest

We willen jullie vragen om jullie foto's, schrijfsels, tekeningen en werkstukken te plaatsen op de Pinterestpagina van jullie school. Heel graag onder vermelding van: datum, leerjaar, naam van de school, de titel van het kunstwerk.

Als je nog geen Pinterestpagina hebt volg dan deze instructie.

<http://www.my-friends.be/page/hoe-maak-je-een-bord-pinterest>

Attributen van een notaris

Beeldenroute: vorm en betekenis

Beeld: Attributen van een notaris

Begeleiding: Educatiedewerker

Opdracht 1a (per groepje)

Duur: 5 minuten

Benodigheden: klemborden, schrijf/tekenpapier, werkblad, pen, hb-potlood, rolmaat/meetlint, stopwatch, gelamineerde afbeelding schilderij van een jonge notaris uit 1830.

Kijken, luisteren, noteren

Kinderen staan met hun groepje en begeleiders om de gids heen en kijken naar de gevel van het pand. Ze luisteren naar het verhaal van de gids en maken aantekeningen. (Verhaal: ruim 200 jaar geleden werd dit pand gebouwd in opdracht van een notaris. In de loop der tijd hebben diverse notarissen hier kantoor gehouden. Vandaar dat dit pand vroeger 'Notarishuis' werd genoemd.) Wie weet wat een notaris doet? (Een notaris is iemand die zich bezig houdt met zakelijke en persoonlijke afspraken die wettelijk geldig zijn. Het moet een heel betrouwbaar en zorgvuldig persoon zijn die geen schrijffouten maakt. Wat een notaris ondertekent is rechtsgeldig. Gelamineerde afbeelding laten zien.) Kunstenaar Albert Termote heeft in het bovenlicht dit kunstwerk gemaakt. Van welk materiaal zou het gemaakt zijn? (Verguld houtsnijwerk.) Wie van jullie kent de Romeinse cijfers? Voor wie het niet weet, schrijf maar op: M = 1000, D = 500, C = 100, L = 50, X = 10, V = 5, I = 1. Let op: lage cijfers die vóór een hoog cijfer staan gaan van dat hoge cijfer af, rekenwerk dus.

Van de begeleiders van school wordt verwacht dat zij de kinderen helpen daar waar nodig.

Attributen van een notaris

Kijken, luisteren, noteren

Beeld: Attributen van een notaris

Begeleiding: Educatied medewerker

Opdracht 1b (met je groepje)

Duur: 10 minuten

Benodigdheden: klemborden, schrijf/tekenpapier, werkblad, pen, hb-potlood, rolmaat/meetlint, stopwatch, gelamineerde afbeelding schilderij van een jonge notaris uit 1830.

Kijken, luisteren, noteren

Ruim 200 jaar geleden werd dit pand gebouwd in opdracht van een notaris. In de loop der tijd hebben diverse notarissen hier kantoor gehouden. Vandaar dat dit pand vroeger 'Notarishuis' werd genoemd. Kunstenaar Albert Termote heeft in het bovenlicht dit kunstwerk gemaakt.

Wie weet wat een notaris doet? Een notaris is iemand die zich bezig houdt met zakelijke en persoonlijke afspraken die wettelijk geldig zijn. Het moet een heel betrouwbaar en zorgvuldig persoon zijn die geen schrijffouten maakt. Wat een notaris ondertekent is rechtsgeldig.

Van welk materiaal zou het kunstwerk in het bovenlicht gemaakt zijn? Verguld houtsnijwerk

Jullie begrijpen nu de titel van het kunstwerk? Noteer welke attributen van een notaris er zijn afgebeeld. Ganzeveer en inktpot.

Welke attributen gebruikt een notaris tegenwoordig? Computer, (vul)pen

Aan de rechterkant staat een boek afgebeeld. Welk boek zou dat kunnen zijn? Wetboek

Wie van jullie kent de Romeinse cijfers? Voor wie het niet weet, schrijf maar op: M = 1000, D = 500, C = 100, L = 50, X = 10, V = 5, I = 1. Let op: lage cijfers die vóór een hoog cijfer staan gaan van dat hoge cijfer af, rekenwerk dus.

Lees het jaartal linksonder. In welk jaar is dit huis gebouwd? 1805

Lees het jaartal rechtsonder. In welk jaar is dit kunstwerk gebouwd? 1968

Van de begeleiders van school wordt verwacht dat zij de kinderen helpen daar waar nodig.

Leren door kijken

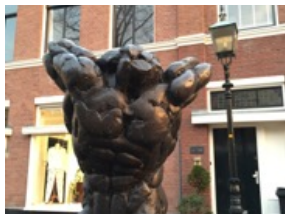
Schrijfoopdracht bij Atlas

Beeld: Atlas

Begeleiding: Educatied medewerker

Opdracht 2 (per groepje)

Duur: 20 minuten

Schrijfoopdracht bij Atlas beeldenroute Voorburg

Het beeld Atlas van beeldhouwer Guido Sprenkels staat in de Herenstraat, in het Huygenskwartier. Het Huygens-kwartier is vernoemd naar museum Huygens' Hofwijck aan het eind van de Herenstraat bij het station. In dit huis heeft de beroemde wetenschapper en sterrenkundige Christiaan Huygens op zijn zolder ontdekkingen gedaan.

Hoe is het beeld van Atlas ontstaan? Atlas is een figuur uit de Griekse mythologie en was de zoon van de Titaan Lapetus. Hij vocht samen met Kronos tegen Zeus, de zoon van Kronos. Omdat Kronos al oud was leidde Atlas de strijd tegen Zeus. Atlas kreeg daarom een speciale straf van Zeus. Hij werd veroordeeld om op de rand van de aarde te gaan staan en het hemelgewelf op zijn schouders te dragen. Een zware last of niet? Guido Sprenkels heeft gekozen voor de figuur Atlas vanwege de relatie van het hemelgewelf en Christiaan Huygens. Zo kan je dus met een beeld van een mythologisch figuur weer verwijzen naar een ander persoon uit de geschiedenis. Verplaats je in Atlas of in de beeldhouwer of in Zeus.

Gedichten maken bij beelden Ook met taal kan je een beeld scheppen van een persoon of een gebeurtenis. Bij dit beeld gaan we een gedicht maken. Dit gedicht kan je insturen naar de jaarlijkse gedichtenwedstrijd van Huygens' Hofwijck. Misschien win je wel een prijs! Voordat Guido Sprenkels een beeld maakt, maakt hij eerst een kleine voorstudie. Terwijl hij boetseert ontstaat de vorm. Het beeld is niet zomaar ineens af. Dat kan je ook doen bij het maken van een gedicht.

Verzamel leuke woorden die je in je gedicht wilt. Gebruik zoveel mogelijk verschillende woorden. Je gedicht wordt actief door werkwoorden, wordt gekleurd door bijvoeglijk naamwoorden en gaat echt leven door je zintuigen te gebruiken. Wat hoor je, zie je, voel je of ruik je in het gedicht?

Constantijn Huygens, de vader van Christiaan maakte heel veel gedichten. Hij maakte ook epigrammen of puntdichten, zogenaamde sneldichten. De definitie daarvan noemde hij: Vraeght ghy wat Sneldicht voor een Dicht is? Het is een Dicht dat snel en dicht is In de **Romeinse tijd** werd was het al een gewoonte om aan het eind van zo'n epigram een pointe of een grap te maken.

Maak nu een gedicht van je woorden en eindig met iets grappigs of onverwachts. Verwerk het verhaal van Atlas, Christiaan Huygens of iets over beelden op straat in je gedicht.

Leren door kijken

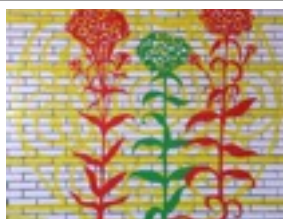
Ontdekken, noteren, fotograferen en tekenen

Beeld: Exponential view

Begeleiding: Educatied medewerker

Opdracht 3a (per groepje)

Duur: 20 minuten

Ontdekken, noteren, fotograferen en tekenen

Elke groep krijgt door de gids drie (of vier) afbeeldingen toegewezen. De groep kiest een of twee fotografen. Zij bekijken hun afbeeldingen, gaan op zoek naar details en leggen alles vast met de camera of smartphone.

Maak zowel close-ups als totaalfoto's. De rest van de groep bekijkt hun afbeeldingen en gaat op zoek naar details. Ze noteren zoveel mogelijk kenmerken van elke afbeelding.

Kijk ook naar kleur, lijnen, letters, cijfers en vraag je af wat de betekenis ervan zou kunnen zijn, etc. Iedereen kiest een van de afbeeldingen om na te tekenen.

Teken eerst met dunne lijntjes een compositie van de grote vormen en daarna de details. Als je tevreden bent ga je wat duidelijker tekenen. Met je hb-potlood kun je verschillende grijstinten maken door harder of zachter te kleuren. Blijf regelmatig kijken naar het origineel. Gummen is niet nodig: dit is een oefening in tekenen naar de waarneming. Zoekende lijntjes en verbeteringen kunnen prachtig zijn!

Vorbereiding

Lees de Engelstalige informatie op de website van dit kunstwerk: www.geertmul.nl/projects/exponential-view

Werkstuk We willen jullie vragen om met je groep een digitaal werkstuk te maken over jullie afbeeldingen van Exponentieel view. Op de website kun je lezen hoe de kunstenaar geïnspireerd is geraakt om dit kunstwerk te maken. Vergelijk deze informatie met wat je zelf gezien hebt.

Aanpak: tekst en beeld Beschrijf in je eigen woorden welk verhaal de kunstenaar wil vertellen? Waarom juist op deze plek? Geef je mening over het kunstwerk en speciaal over jullie afbeeldingen. Beschrijf of je mening veranderd of beïnvloed is door het lezen van de informatie op de website. Maak als je dat leuk vindt ook kunstwerken zoals schilderijen of collages bij het werkstuk. Natuurlijk gebruik je de foto's van de fotograaf en je eigen tekeningen. Scan al het beeldmateriaal en voeg het toe aan het werkstuk. Maak een mooie kaft met daarop de titel, de datum en de namen van de schrijvers, de fotograaf en de kunstenaars.

Veel succes!

Leren door kijken

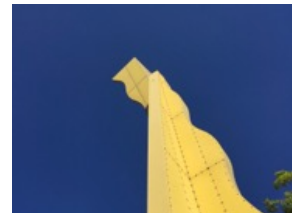
Metten is weten

Beeld: Zhi Zhen wijzer

Begeleiding: educatiemedewerker

Opdracht 4 (per groepje)

Duur: 20 minuten

De oudst bewaarde Chinese kompassen dateren uit de Periode van Strijdende Staten (475-221 voor Christus). Ze bestaan uit een platte basis met daarop een kleine kompasnaald gevormd als een lepel. De naald is gemaakt van magnetisch erts en richt zich op de noord/zuid as. Dit soort kompassen werden zhǐ nán zhēn (指南针) genoemd, wat vertaald kan worden tot "zuiden aanwijzers". Wijst dit beeld naar het zuiden?

Metten is weten

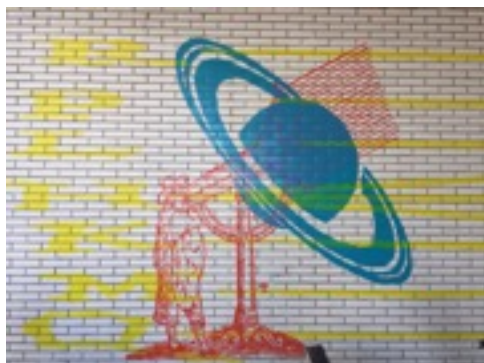
Het beeld bestaat uit twee delen. Maak een schatting van de hoogte van het lange staande deel van het beeld. Noteer. Bespreek nu met je groepje hoe je de werkelijke hoogte kunt berekenen en beschrijf kort je plan van aanpak.

Tip: gebruik het meetlint. Voer de meting uit en noteer eventueel de tussenstappen en natuurlijk de hoogte waar je op uit komt.

Bekijk het bovenste (bewegende) deel van het beeld goed. Wat kun je zeggen over de vorm? Beschrijf wat je ziet en denkt. Maak een snelle schets van het beeld en teken je zelf er in verhouding naast. Nu krijg je direct een gevoel bij het formaat van dit beeld.

Van de begeleiders van school wordt verwacht dat zij de kinderen helpen daar waar nodig.

De Verwerkingsles

Wordt verslaggever

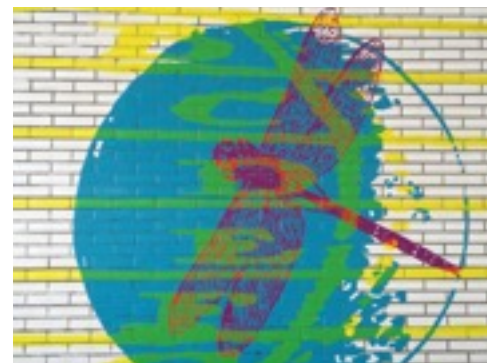
We willen jullie vragen om jullie foto's, schrijfsels, tekeningen en werkstukken te plaatsen op de Pinterestpagina van jullie school. Heel graag onder vermelding van: datum, leerjaar, naam van de school, de titel van het kunstwerk.

Thuisopdracht

Ga in je eigen wijk op zoek beelden. Doe dit samen met je ouders, verzorgers, vrienden uit je buurt. Noteer hoeveel en welke beelden er zijn binnen een straal van 5 km van je huis. Maak je eigen beeldenroute en teken en fotografeer die beelden. Maak er een wandeling van 5 kilometer van. Misschien word jouw beeldenwandeling van 5 km onderdeel van de avondvierdaagse?

We dagen jullie uit om met je klas een leuke vernieuwende activiteit te bedenken. Wie weet wordt jullie plan wel uitgevoerd.

Stuur ons je ideeën in de vorm van een verhaal, tekening, filmpje. Je kan een idee namens de hele klas op sturen of elke leerling kan individueel een plan opsturen.

Stuur het naar:

educatie@swaensteyn.nl

(Museum Swaensteyn is penvoerder van het erfgoedpodium)

Colofon

Lesopzet, verantwoording en opdrachtenboek: Annemieke Fierinck, Janneke van Wijk

Tekst en Samenstelling: Annemieke Fierinck en Janneke van Wijk

Advies: MediaMucho

Fotografie: Annemieke Fierinck

Vormgeving: De Mobiele Kunstbrigade

Met zeer veel dank aan: Marianne Mesker en de leden van het Erfgoedpodium

2017

Vragen? Neem contact met ons op.

Erfgoedpodium Leidschendam-Voorburg

http://wiki.toenleidschendam-voorburch.nl/wiki/Erfgoedpodium_Leidschendam-Voorburg

<http://www.swaensteyn.nl/>

educatie@swaensteyn.nl

<https://www.facebook.com/ErfgoedpodiumLV/>

